

9. Денис Малюська: схвалений урядом законопроект «Про медіацію» дозволить розвантажити судову систему. – URL: https://minjust.gov.ua/news/ministry/denis-malyuska-shvaleniy-uryadom-zakonoproekt-pro-mediatsiyu-dozvolit-rozvantajiti-sudovu-sistemu?fbclid=IwAR3FCKAxpUnsirnN3VJs7UnE1BxbscM7f_d1xF8dTkUvG00SLEu_q6aL0t-U.

Ключові слова: податковий спір, адміністративне оскарження, судове оскарження, альтернативні способи вирішення спору, медіація.

Ключевые слова: налоговый спор, административное обжалование, судебное обжалование, альтернативные способы решения спора, медиация.

Key words: tax dispute, administrative appeal, judicial appeal, alternative dispute resolution, mediation.

ЯРОВА АНАСТАСІЯ ЄВГЕНІВНА

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
аспірант кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності*

ПРИНЦИПИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВИДИ

Охорона здоров'я – один із пріоритетних напрямів державної діяльності. Держава формує політику охорони здоров'я в Україні та забезпечує її реалізацію (ст. 12) [1]. Корупція в сфері охорони здоров'я – це соціальне явище, яке має соціальну обумовленість, соціальні закономірності розвитку та здійснює негативний вплив на соціальні процеси, які існують саме в цій сфері. Причому соціальною ціною такого явища зазвичай є життя та здоров'я людини та суспільства в цілому [2, с. 246]. На сьогодні питання класифікації та переліку принципів запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я залишилось поза увагою дослідників, що вказує на актуальність даної теми.

В юридичній енциклопедії термін «принципи» (від фр. «principe», lat. «principium» – начало, основа) визначається як: «основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього й міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації; внутрішні переконання людини, що визначає її ставлення до дійсності, суспільних ідей...» [3, с. 110]. З наукової позиції Д.М. Овсянко принципи представляють собою загальні положення, основоположні вимоги, найважливіші з яких закріплюються в законодавстві [4, с. 33]. На думку Колодій А. М. юридичні принципи: а) нормативно-регулятивні, всезагальні, обов'язкові, об'єктивно-зумовлені, історичні й ідейно-політичні категорії; б) їх соціальною функцією є регулювання й охорона суспільних відносин; в) вони є самостійною юридичною категорією, тобто мають відокрем-

люючі ознаки від усіх інших [5, с. 42], Отже, принципи запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я- це основні засади, сукупність основоположних ідей, на основі яких реалізується діяльність уповноважених суб'єктів запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, з метою недопущення вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією у сфері охорони здоров'я.

Не має єдиного переліку принципів запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та їх класифікації в законодавстві та у наукових джерелах. Так, Рівчаненко С. В. виділяє такі принципи запобігання та врегулювання конфлікту інтересів як способу запобігання корупції: верховенство права, законність, демократизм, ефективність, доброчесність, прозорість, соціальну спрямованість, патріотизм, плановість, комплексність, стабільність, контрольованість [6, с. 63]. Однак не визначає критеріїв їх класифікації.

Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» у ст. 4 проголошеними принципами є: принцип пріоритету охорони здоров'я, принцип дотримання прав і свобод людини і громадянина в сфері охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій, принцип рівноправності громадян у контексті отримання медичної допомоги, принцип відповідності завданням і рівню розвитку суспільства; принцип орієнтованості на сучасні стандарти здоров'я; принцип розвитку самоврядування закладів та самостійності працівників охорони здоров'я на правовій і договірній основі.

Закон України «Про запобігання корупції» не визначає переліку принципів. Згідно положень ст. 37 цього Закону під час виконання своїх службових чи представницьких повноважень посадові особи та державні службовці повинні: додержуватися вимог закону та загально-визнаних етичних норм поведінки; мати пріоритет інтересів держави чи територіальної громади (ст. 39); бути політично нейтральними (ст. 40); неупередженими (ст. 41); компетентними і ефективними (ст. 42); не розголошувати інформації (ст. 43); утриматись від виконання незаконних рішень чи доручень (ст. 44) [7].

Медичною і фармацевтичною діяльністю можуть займатися особи, які мають відповідну спеціальну освіту і відповідають єдиним кваліфікаційним вимогам (ст. 74). Наприклад, Закон України «Про державну службу» у ст. 4 визначає її принципи: верховенства права, законності, професіоналізму, патріотизму, доброчесності, ефективності, політичної неупередженості, прозорості, стабільності, забезпечення рівного доступу до державної служби. У ст. 8 даного Закону як обов'язок державного службовця передбачено: запобігати виникненню реального, потенційного конфлікту інтересів під час проходження державної служби (п. 10) [8]. Крім того у рекомендаціях ОЕСР визначено наступні ключові принципи управління конфліктами інтересів на державній службі, а саме: 1) служіння суспільним інтересам; 2) забезпечення прозорості та громадського аналізу; 3) підвищення персональної відповідальності і особистий приклад та 4) принцип створення організаційної культури, нестерпної до конфлікту інтересів [9].

Закон України «Про запобігання корупції» до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції відносить: органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції (ст. 1). Так, основними принципами діяльності Національного антикорупційного бюро України є: 1) верховенство права; 2) повага та дотримання прав і свобод людини і громадянина; 3) законність; 4) безсторонність та справедливість; 5) незалежність Бюро та його працівників; 6) підконтрольність і підзвітність суспільству та визначеним законом державним органам; 7) відкритість для демократичного цивільного контролю; 8) політична нейтральність і позапартійність; 9) взаємодія з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями [10].

З нашої точки зору, принципи запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я слід поділити на дві групи: 1) загальні та 2) спеціальні. Перші – це принципи, що притаманні як запобігання та врегулюванню конфлікту інтересів сфери охорони здоров'я так і іншим галузям права, а спеціальні – характерні тільки для запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я. До першої групи ми віднесемо принципи верховенства права, законності, відкритості, гласності та прозорості, професіоналізму та компетентності, невідворотності відповідальності, повага та дотримання прав і свобод людини і громадянина, безсторонність та справедливість, підконтрольність і підзвітність суспільству та ін.

Спеціальними принципами запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я є принципи: створення організаційної культури, нестерпної до конфлікту інтересів; забезпечення прозорості та громадського аналізу службових повноважень; підвищення персональної відповідальності; моніторинг корупційних ризиків; зобов'язання не вчиняти та не брати участі у вчиненні правопорушень пов'язаних із корупцією, принцип утримуватися від поведінки, яка може бути розцінена, як готовність вчинити правопорушення, пов'язане із корупцією, інформування посадової особи при наявності конфлікту інтересів, принцип служіння суспільним інтересам та інші.

Список використаної літератури:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992. № 2801-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
2. Перелігіна Р.В., Козир С.В. Соціальна сутність та механізми протидії корупції у сфері медицини. Часопис Київського університету права. 2019. № 1. С. 246-249.
3. Юридична енциклопедія: В 6-ти т. Т. 5: П – С. / голова ред-кол.: Ю.С. Шемшученко. К.:Укр. енцикл., 1998. 2003. С. 110-111.
4. Овсянко Д.М. Административное право: учебное пособие. М.: Юрист, 2002. 468 с.

5. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63807/08-Kolodiy.pdf> (дата звернення 20.04.2020).
6. Рівчаненко С. В. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів як спосіб протидії корупції: дисерт. канд. юрид. наук за спец. 12.00.07. Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 195 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07/Rivchachenko_diss.pdf (дата звернення 20.04.2020).
7. Про запобігання корупції. Закон України. Відомості Верховної Ради 2014. – № 49. – Ст. 2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення 23.04.2020)
8. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015. № 889-VIII. Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 4. – Ст. 43.
9. Посібник ОЕСР з питань врегулювання конфліктів інтересів на державній службі. 2003. URL: <http://www.acrc.org.ua6.pdf> (дата звернення 23.04.2020)
10. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 47. – Ст. 2051.

Ключові слова: принципи запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я, класифікація принципів, загальні принципи, спеціальні принципи, суб'єкти у сфері протидії корупції.

Ключевые слова: принципы предотвращения и урегулирования конфликта интересов в сфере здравоохранения, классификация принципов, общие принципы, специальные принципы, субъекты в сфере предотвращения коррупции.

Key words: principles of preventing and resolving conflicts of interest in the field of healthcare, classification of principles, general principles, special principles, persons in the field of corruption prevention.